

Välkommen bok om palliativ strålbehandling

Stein Kaasa, Erik Wist, Herman Høst, red. **Palliativ strålbehandling**. Översättning: Inger Almqvist. 188 sidor. Lund: Studentlitteratur, 1996. Pris ca 265 kr. ISBN 91-44-39771-2.

Recensent: universitetslektor Ragnar Hultborn, onkologiska institutionen, Sahlgrenska sjukhuset, Göteborg.

Det är glädjande att en bok om palliativ strålbehandling kommit ut och att den också översatts till svenska, då sannolikt denna behandlingsform underutnyttjas i Sverige. Boken är redigerad av tre i palliativa och radioterapeutiska frågor erfarna norska onkologer under medverkan av ett stort antal norska kolleger.

Bokens första tredjedel avhandlar strålfysik/teknologi och strålbiologi. Några kapitel berör sedan allmänna frågor om palliativt omhändertagande inkluderande icke-radioterapeutiska metoder. Bokens senare hälft består av organrelaterade kapitel jämte »akut onkologi».

Tunn eller tung – beroende på läsaren

Beroende på vem som läser boken kan den första tredjedelen avseende allmänna strålterapeutiska frågor synas för tunn eller för tung. De mekanismer som leder till snabb smärtlindring även vid små doser liksom radionuklidterapi berörs inte.

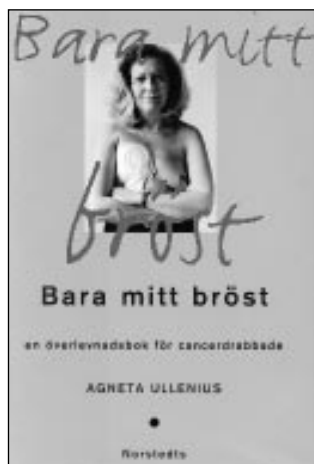
Kapitlet om kommunikation med patienten är utmärkt välskrivet.

De organspecifika kapitlen måste naturligtvis ge en bakgrund som ibland blir onödigt omfattande på bekostnad av den speciella strålterapeutiska framställningen. Palliativ behandling präglas alltid av »konst», där olika kulturer och traditioner kan prägla praxis. I stort sett är dock den norska traditionen mycket lik den svenska.

Bör läsas av berörda kolleger

Jag hoppas boken blir läst av kolleger som arbetar med patienter med avancerade tumörsjukdomar, framför allt utanför den onkologiska specialiteten men naturligtvis också inom densamma liksom inom hem- och hospicesjukvården. •

NYA BÖCKER

Fakta och patientfunderingar om bröstcancer

Agneta Ullenius. **Bara mitt bröst. En överlevnadsbok för cancerdrabbade**. 203 sidor. Stockholm: Norstedts, 1996. Pris ca 290 kr. ISBN 91-1-960082-8.

Recensenter: överläkare Leif Bergkvist, och specialsjuksköterska Monica Träff, kirurgiska kliniken, centrallasarettet, Västerås.

När vi först hörde om denna bok tänkte vi nog båda: Åh, ännu en bok med självömkan och kritik mot sjukvården. Men det här var något helt annorlunda. Redan efter några sidors läsning insåg vi att här föreligger ett dokument som skiljer sig från mycket av vad vi sett i denna bransch tidigare.

Fakta, värdiga en lärobok

Varvat med objektiva beskrivningar av subjektiva besvär finns en mängd fakta om bröstcancersjukdomen. Agneta Ullenius har lyckats med att målade beskriva de känslor som nog de flesta patienter som drabbas av cancerbesked upplever, både i den akuta chockfasen och senare under olika delar av bearbetningen av detta svåra besked. Hennes förtvylade rop på hjälp, förnekande och hopp är till en början varvade i ett totalt kaos. Men det känns aldrig sentimentalt utan objektivt, trots att det hon be-

skriver är de allra innersta funderingar kring liv och död som en människa kan ha. Däremellan finns faktaavsnitt som inte ligger långt efter moderna läroböcker, både vad gäller riktigheten och rikligheten i de fakta som presenteras.

Det är en modern beskrivning av modern bröstcancerterapi, dessutom med olika alternativ så att den kan ligga till grund för en patient som vill ha information om olika möjligheter för att själv kunna ta ställning till den bästa behandlingen.

Men inte bara patienter kan ha nytta av denna bok. Vi är övertygade om att all sjukvårdspersonal, både färdig och under utbildning, både läkare och sjuksköterskor/undersköterskor, kan ha stor nytta av den. Här finns en korrekt och aktuell information om denna vanliga sjukdom, dessutom skriven på ett personligt sätt där man kan leva sig in i patientens situation.

Reaktioner efter cancerbeskedet

Vi får i boken följa Agnetas väg efter cancerbeskedet genom olika faser av behandlingen. Vi får uppleva hennes hastiga svängningar mellan hopp och förtvivelan och hennes många frågor. Ska jag få behålla bröstet? Inte finns det väl spridning? Inte behöver jag tappa håret? osv. Förutom de rent medicinska fakta som presenteras finns också varvat psykologiska beskrivningar av reaktionsmönster, och det fina med dessa är att de inte nödvändigtvis tvingar på någon en modell för hur man skall reagera. Gång på gång poängteras att vi alla är olika och att reaktionerna kan se väldigt olika ut för olika människor. Just mångfalden av reaktioner och vad som är »normalt», är nog en av de viktigaste kunskaperna att tillägna sig när man träffar dessa patienter i vården.

Lyssna på patienten!

En annan viktig sak som illustreras med denna bok är hur viktigt det är att lyssna på patienten. Det kan exemplifieras med ett påpekande som Agneta gör och som vi tror att vi som arbetar inom vården kanske ibland glömmer bort, nämligen att det ju faktiskt gör ont, till och med mycket ont, att göra en primär bröstrekonstruktion.

Alla är så upptagna med sjukdomen i sig att vi glömmer att det gör mycket onödigt att lägga in en expander under muskeln än att bara ta bort bröstet. Det är alltid viktigt att lyssna till patienten, och Agneta ger oss med denna bok verkligen möjlighet till det. Med sin fina språkbehandling gör hon det dessutom till en njutning.

Självklar kurslitteratur

Slutligen bör det kanske påpekas att det här är en bok som är skriven en av mycket speciell person, en person som valt att söka kunskap för att stilla sin ångest och rädsla inför den okända och hotande cancer. Inte alla patienter väljer en sådan väg och boken kanske just därför inte passar för alla patienter, men för den som i likhet med Agneta önskar mer kunskap är den en utmärkt uppslagsbok.

Den är skriven på ett lättfattligt språk och med rikligt med förklaringar av svåra ord och uttryck, vilket gör att även en person utan förkunskaper bör kunna tillgodogöra sig den. För kandidater och sjuksköterskelever borde den vara självklar kurslitteratur. •

Behandling av självmordsnära ungdomar

James K Zimmerman, Gregory M Asnis, eds. **Treatment approaches with suicidal adolescents**. 296 sidor. New York-Chichester-Brisbane: Wiley, 1995. Pris £ 30.95. ISBN 0-471-10236-9.

Recensent: med dr Bo Runeson, Centrum för suicidforskning och prevention, Stockholm.

»Det måste vara tungt och svårt att arbeta med självmordsnära ungdomar!» Så faller ofta kommentaren till den som givit sig i kast med denna uppgift. Frågan finns med i inledningen till denna tilltalande bok, som innehåller både teoretiskt viktiga och praktiskt konkreta delar.

Kunskapsläget när det gäller vad vi vet om epidemiologi, bakgrundsfaktorer och riskgrupper redovisas med en snävt amerikansk litteraturgenomgång. Att mycket vetenskapligt arbete gjorts i Europa har amerikanska författare svårt för att engagera sig i. Fall-